

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

### תוכן

- א. ההוא גברא דאוגר ליה ריחיא לחבריה למחינה לסוף איעתר ... מצי א"ל טחון וזבין טחון ואותיב ... אבל אית ליה טחינא לריחיא כגון זו כופין אותו על מדת סדום .....2
- ב. אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית בעלי ... זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא ... ואם אין את אצלנו אין לך מזונות .....3
- ג. אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה .....5
- ד. משתמשת במדור ... בעבדים ושפחות ... בכרים וכסתות ... בכלי כסף ובכלי זהב בדרך שמשתמשת בחיי בעל .....5
- ה. בביתי ולא בבקתי .....6
- ו. יתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום .....6
- ז. יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו .....6
- ח. מדור אלמנה שנפל אין הורשין חייבין לבנותו ... אפילו היא אומרת הניחוני ואבננו משלי אין שומעין לה ... שיפצה ... תיקן .....7
- ט. המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פקח שוכר את מקומו .....7
- י. לא ילעוס אדם חטין ויניח על גבי מכתו בפסח מפני שמחמיצות .....8
- יא. כבד את ... זו אשת אביך ... זו בעל אמך וי"ו יתירה לרבות את אחיך הגדול הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא .....9
- יב. משום יקרא הוא דקאמר הושיבו ישיבה לאחר שלשים יום דלא עדיפנא ממשא רבינו ... עד דספדי תריסר ירחי שתא .....10
- יג. אף על פי ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא .....11
- יד. ההוא ממלא מקום אבותיו הוה .....11
- טו. כלילא שרי .....11
- טז. זרוק מרה בתלמידים .....12

דף קג.

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

**א. ההוא גברא דאוגר ליה ריחיא לחבריה לטחינה לסוף  
איעתר ... מצי א"ל טחון וזבין טחון ואותיב ... אבל אית  
ליה טחינא לריחיא כגון זו כופין אותו על מדת סדום**

המשכיר חפץ לחבירו ותשלום השכירות הוא על ידי שירות שיעשה השוכר למשכיר על ידי החפץ המושכר, או תוצרתו, והעשיר המשכיר ושוב אין לו צורך באותו שירות או שמעדיף להשיגו באופן אחר. ומבקש המשכיר שישלם לו את דמי השכירו במקום לתת לו את השירות או התוצרת שסוכמה, אם יכול השוכר למכור שירות או תוצרת זו לאחרים או יעשה זאת עבור עצמו ולא יפסיד מכך, כופין אותו שיתן למשכיר דמי השכירות, שהרי זו היא מדת סדום אם לא יעשה, שהרי<sup>1</sup> זה נהנה וזה אינו חסר, שהרי אין הבדל אם עושה שירות זה עבור המשכיר עבור אחרים או עבור עצמו ואינו מפסיד מכך, יקח מהן דמים ויתנם למשכיר, וכופין על מדת סדום, ואם אינו מוצא למי למכור אין צריך ליתן לו דמים, אלא אומר לו אני אעשה השירות ואם אין אתה צריך, מכור זכותך לאחרים<sup>2</sup>

לפיכך השוכר מטחנה מחבירו, ומשלם השכירות בכך שיטחון למשכיר במטחנה כמות מסוימת<sup>3</sup> בכל חדש לצורך מאכל ביתו, והעשיר המשכיר וקנה מטחנה אחרת לעצמו, או שקונה כבר מאכל מוכן ואין צריך עוד שיטחון לו השוכר, ומבקש שישלם לו השוכר בכסף את דמי השכירות, אם ימצא השוכר לטחון ולמכור לאחרים או שיטחן לעצמו באופן שלא יפסיד בדבר, כופין אותו שיתן למשכיר את כסף השכירות, שהרי זו היא מדת סדום אם לא יעשה, שהרי<sup>4</sup> זה נהנה וזה אינו חסר, דמה לו שיטחן למשכיר או שיטחן לאחרים הנמצאים ובאים אצלו, יקח מהן דמים ויתנם למשכיר, וכופין על מדת סדום, ואם אינו מוצא למי למכור אין צריך ליתן לו דמים, אלא אומר לו אני אטחון לך כמו ששכרתי ואם אין אתה צריך, מכור מה שטחנתי עבורך לאחרים. או מכור זכותך לאחרים כלומר שהעמיד אחר במקומך ואטחן לו<sup>5</sup>

<sup>1</sup> סמ"ע שם ב

<sup>2</sup> סמ"ע שם ג

<sup>3</sup> שו"ע ונו"ב חו"מ שיה

<sup>4</sup> סמ"ע שם ב

<sup>5</sup> סמ"ע שם ג

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

יש מרבתינו<sup>6</sup> הסוברים שאע"פ שאין המשכיר יכול לכוף להשוכר שיפסד על ידו מ"מ גם הוא ביכלתו לבטל השכירות וליקח מידו את המטחנה בתוך זמנו שגם הוא אין לו להפסיד ויש מרבתינו<sup>7</sup> הסוברים שאין ביכלתו לבטל השכירות<sup>8</sup>, כיון שהשוכר לא שינה אלא שמעב המשכיר נשתנה במה כחו יפה לבטל השכירות תוך זמנו. וכן עיקר להלכה<sup>9</sup>.

### ב. אלמנה שאמרה אי אפשרי לזוז מבית בעלי ... זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה אמרה אי אפשרי לזוז מבית אבא ... ואם אין את אצלנו אין לך מזונות

בדרך שחייבין היורשים במזונות אלמנה מתקנת חכמים כמו שנתבאר, כך חייבין ליתן לה כסות וכלי תשמיש ומדור<sup>10</sup> לדור בו לפי כבודה כמו שיתבאר.

יש אומרים<sup>11</sup> שאם היה לבעלה דירה ויכולה לדור שם, אין היורשים יכולים להוציאה<sup>12</sup>, ומכל מקום יכולים לצמצם דירתה שלא תשתמש בכל הבית<sup>13</sup>

<sup>6</sup> דעת התוס'

<sup>7</sup> דעת הרא"ש והטור

<sup>8</sup> אולם עיין במ"ז שלא נחלקו כלל ודאי אינו יכול לבטל המשכיר את השכירות אולם אם דרך העשירים שלא לאכול מטחינה כזו ורק עניים אוכלין אותן לכן כשהעשיר ואין ביכלתו לאכלם הוי כזבין ולא איצטרך ליה זוזי דהדרי זביניה ובטל השכירות אבל אם גם העשירים אוכלים מטחינה כזו אלא שזה המשכיר בהעשרו רצונו להשיג ממקום אחר אין ביכלתו לבטל את השכירות אף שיפסד עי"ז.

<sup>9</sup> ונראה נפק"מ לזמנינו במשכיר רכב לחבירו, ובמקום לשלם שכירות השוכר מסיע את המשכיר ובני ביתו, אם קיבל המשכיר רכב אחר מהמעביד שלו או ששוב אינו צריך שירות זה הרי יוכל לבטל את השכירות לפי המ"ז הנ"ל, (ועיין בית יעקב שם ואף דשם דוקא בקרקע ולא במטלטלי, עי' לעיל סי' ר"ז [ס"ג], צ"ל דהכא נמי הוי רחיים מחוברת, וכן הכריח הב"ח מפשטא דש"ס. ואולי י"ל דשכירות מטלטלין דמי לענין זה לשכירות קרקע. ועי' קצוה"ח סי' ק"א [ס"ק ה'] ועי' חו"ד סי' קס"א [סעי' י'] וסי' קע"ב [ס"ק ב']. ועיין פעמוני זהב שם, אך אם צריך שירות זה רק מעדיף ליסוע ברכב אחר שיש לו מצד נוחות וכדומה אינו יכול לבטל השכירות ואז אם יש לשוכר למי לעשות שירות זה ולהרויח את דמי השכירות או שצריך הוא שירות הסכה זה בעצמו הרי חייב לעשות כן ולשלם למשכיר ואם אין לו על המשכיר למצוא מישהו להעמיד במקומו.

<sup>10</sup> ועי' שו"ת רעק"א (סימן קלג) שנחלק עם הבית מאיר בדין אלמנה בדירה שלה מכח תנאי כתובה, שדעת הבית מאיר שדינה כשוכר, ולדעת הפוסקים שהצר המושכר קונה לשוכר, וזכה היא במה שנמצא שם מדין הצרה, אבל הגרעק"א סובר שזכותה בדירה אינה מדין שוכר, שהרי אין לה זכות להשכיר לאחרים, כמ"ש להלן, ואין לה זכות בבית אלא זכות דירה, שבזה לכו"ע אינה קונה בקנין חצר.

<sup>11</sup> שו"ע ונו"כ אבהע"ז צד א

<sup>12</sup> ומ"מ כתב הב"ש (סק"ב) שמחדר לחדר באותו בית, יכולים היורשים להוציאה, אבל לא לבית אחר, אף על פי שגם השני הוא מירושת אביהם.

<sup>13</sup> כתב הטור אם בית בעלה קטן מהכיל אותה ואת היורשים, ובחיי אביהם היו הבנים שוכרים בתים (במקום אחר), ועתה רוצים לחזור ולדור בתוכה, או שהיה בעלה שוכר בית ובניו דרין בביתו, כשמת אין היורשים חייבים לשכור לה בית, שלא התנה אלא את תהא יתבא בביתו, וכיון שהבית קטן מהכיל, תצא היא ממנו,

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

אלא לפי צורכה לפי כבודה<sup>14</sup>, ויש אומרים<sup>15</sup> שאף לכתחלה יכולים להוציאה ולתת לה דירה הראויה לה בבית אחר.

חייבים היורשים לפרוע מסים שעל האלמנה כדרך שפרע בעלה בשבילה<sup>16</sup>. בין במס גולגולת ומסי הקהל, ובין במסים החלים על הדירה, וכן מים ותאורה וחומים ואמצעי ביטוח, שהם חייבים, שזה נכנס בכלל חוב מזונות<sup>17</sup>.

אם היא אומרת<sup>18</sup> אני זוהי מבית אבי תנו לי מזונות בבית אבי, והיורשים אומרים תשב עמנו, אם את אצלנו יש לך מזונות, ואם לאו אין אנו נותנים לך אלא כפי ברכת הבית. אין צריכין לתת לה מזונות בבית אביה, אלא רואין כמה תספיק לה אם תשב עמך, כי ברכת הבית ברובה נר לאחר נר למאה וכיוצא בזה<sup>19</sup>, ולפי אותו הערך יתנו לה.

ואין צריכים לשכור לה בית אחר, אבל מזונותיה יש לה, וכן אם אין הנכסים מספיקין לזונה, והיא רוצה לשבת בבית בעלה בלא מזונות ובלא תביעת כתובה, תשב, שאין המזונות והדירה תלוים זה בזה, ויש אומרים שאם הבית קטן מהכיל, צריכין לשכור לה בית וליתן לה בו מזונותיה משלם (ולא לפי ברכת הבית, שאין העיכוב ממנה), אלא שבוה יפה כח היורשים שאם היא אומרת תשכרו אתם ואני אדור בבית בעלי, אין שומעין לה, ע"כ, ולא הובא פלוגתא זו בשו"ע ולא ברמ"א, ועי' בב"י וב"ח. כתבו הפוסקים כשצריכים לשכור לה בית, אין צריכים היורשים לטרוח ולשכור, אלא נותנים לה המעות והיא תטרח לשכור.

<sup>14</sup> רמ"א שם, ואף על פי שכתב לה תהא יתבא בביתו, היינו כפי צורכה, אבל לא תשתמש בכל הבית עם היורשים.

<sup>15</sup> ברמ"א שם ופשוט דכל זה כשאין לה שום זכות וחלק בבית, אלא מכח תנאי כתובה, אבל כשחלק מהבית הוא שלה, נראה שזכאית לדירה גם בחלקו של בעל מכח תנאי כתובה, שנראה פשוט שאע"פ שיש לה בתים משלה, חייבים היורשים לתת לה דירה, ואם בחלק הבעל יש כמה חדרים שאינה צריכה להם אה"נ שיכולים לצמצם דירתה. פתחי חושן חלק ט פרק יא הערה צט

<sup>16</sup> שו"ע סימן צד סעיף ז

<sup>17</sup> ושמעתי שלפי מה שנוהגים לפסוק בזמננו בא"י עפ"י חוק הגנת הדייר, נמצא שיש לה זכות של דייר מוגן גם בדירת הבעל, ובכל אופן אין היורשים יכולים להוציאה, ואף לא לצמצם דירתה, שהרי יש לה זכות בדירה שלא מכח תנאי כתובה, וכן כשאין הדירה של בעל, אלא שכרה עם זכות דייר מוגן, ובאופן זה אם תרצה לצאת מן הדירה, יכולה להשכיר לאחר, ואין ליורשים שום זכות בדמי מפתח שהיא מקבלת, שאין זה בכלל הירושה מאביהם, אלא שאפשר שבאופן זה אינם חייבים לתת לה דירה אחרת, ויותר נראה שכשם שאף שיש לה מזונות משלה חייבים לתת מזונות, ה"ה גבי דירה זו, הוי כיש לה משלה, וחייבים היורשים לתת לה דירה אחרת, וכן אם יש לה דירה שלה ממש, שחייבים היורשים לתת לה דירה, או לשלם לה שכר דירה. אמנם כשהצי הבית הוא שלה והחצי של בעל, אם תרצה לצאת מן הדירה ולהשכירו בדמי מפתח, נראה שדמי המפתח שהיא מקבלת צריכה לחלק ביניהם, שעל החלק שהוא שלה כל דמי המפתח הם שלה, ובאותו חלק של בעל, החלק שמקבל הדייר היוצא שייך לה, אבל החלק שעפ"י חוק שייך לבעל הבית צריכה ליתן ליורשים, ואם גם היורשים נרו בדירה באופן שיש גם להם זכות דייר מוגן, יש להם ג"כ חלק בדמי המפתח, ויש לחלק בהתאם לכך. פתחי חושן שם הערה צט

<sup>18</sup> שו"ע ונו"כ שם ו

<sup>19</sup> לתוס' אין חילוק אלא לענין נר. נר לא' נר למאה ולענין מזונות אין חילוק. ולהרמב"ם אף לענין מזונות יש חילוק כמ"ש בפרק י"ח מה"א ה' שאכלו ביחד די להן בארבעה קבין וכשיאכל כל א' לבדו צריכים לכל א' קב א' ב"ש י. וכל זה מאכילה ושתיה אבל במלבושים נותנין לה כדרך שהיו נותנין לה אם היתה יושבת עמהם הר"ם גלאנטי סימן קט"ז. באה"ט ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

### ג. אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה

אם יש לה טענה שאינה יכולה לדור עמהם מפני שהיא ילדה והם ילדים, טענתה טענה ונותנין לה מזונותיה משלם. ואם היא זקנה והם ילדים אין שומעין לה וכן גם אם היא ילדה והם זקנים אין שומעין לה<sup>20</sup>. מיהו יש אומרים<sup>21</sup> שאין טענה זו מועלת אלא כשאנם בניה כגון באשת אב או שלא הניח בנים אלא אחיו יורשין אותו, אבל אם היא אמם אינה יכולה לטעון.

### ד. משתמשת במדור ... בעבדים ושפחות ... בנרים ונסתות ... בכלי כסף ובכלי זהב כדרך שמשתמשת בחיי בעל

חייבים<sup>22</sup> היורשים ליתן לאלמנה הניזונית מהם, כסות ודירה וכלי תשמיש, כדרך שהשתמשה בחיי בעלה כשלא היה בעלה בעיר, ומשתמשת בכלי הבית ואף בכלי כסף וזהב<sup>23</sup> כדרך שהשתמשה בחיי בעלה<sup>24</sup>. ואם אין לה כדי צורכה חייבים לקנות לה מה שצריכה.

אם יש לה בנים קטנים, ואפילו גדולים הסמוכים על שלחנה, צריכים היורשים לתת גם להם לדור בבית כדרך שהיתה עם בעלה, ואפשר שאם רגילה להכניס או להזמין אורחים, הרי זה גם בכלל לפי כבודה, שכל שהיתה רגילה עם בעלה, ה"ז בכלל, ואפשר שאף אם היתה רגילה לתת מתנות בשמחת קרובים וידידים, חייבם ליתן לה גם עכשיו<sup>25</sup>.

<sup>20</sup> רשד"ם הא"ה סי' קס"ז. בבאה"ט ט

<sup>21</sup> ברמ"א שם מהמור בשם רמ"א

<sup>22</sup> שו"ע ונו"כ שם א

<sup>23</sup> ח"מ וב"ש שם א

<sup>24</sup> וכתב הבית שמואל (סק"א) שכל שהפסידה מזונות, כגון ע"י תביעת כתובה וכיוצא בזה, כמ"ש לעיל, הפסידה גם כסות ודירה, וצ"ע בתשובת הרשב"א שהביא הב"י דלא משמע כן, ואף כשאין לה מזונות יש לה מדור, ובבית מאיר מסתפק באם סילקו לה כתובתה אם אין לה גם כסות ודירה, וכתב שיש שנהגו שלא לסלקה מדירתה, ועי' פת"ש (חומ"מ סימן קלח סק"א).

<sup>25</sup> פתחי חושן שם ערה צו

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

וכל זה בענין השתמשות בכלי הבית בהיותה בבית, אבל אינה רשאית להוציא, וכ"ש למכור או לתת, מכלי הבית שלא ברשות היורשים, אלא אם כן נותנת משלה, וכן רשאית לתת מבגדיה ותכשיטיה שאין שמין להם<sup>26</sup>.

### ה. בביתי ולא בבקתי

חייבים<sup>27</sup> היורשים להשכיר לה מדור לפי כבודה, אם היה כבודה גדול משל בעלה שאינה יורדת עמו, ואם היה כבוד בעלה גדול מכבודה שוכרין לה לפי כבודו.

### ו. יתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום

אין היורשים יכולים למכור דירת האלמנה<sup>28</sup>, ואם מכרו לא עשו כלום, ואין האלמנה רשאית להשכיר הדירה לאחרים<sup>29</sup>.

### ז. יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו

כבר התבאר במסכת יבמות דף סז: שלעולם יש לבנים תפישת יד בנכסים של אביהם שהרי הם היורשים מן התורה, לפיכך אם עברו על תנאי בי"ד וקדמו הבנים ומכרו אפילו בנכסים מועטים, מכרין קיים, ואין הבנות מוציאות מן הלקוחות אפי' אם החזיקו הב"ד הבנות בנכסים<sup>30</sup>, ונדחו הבנות אפילו

<sup>26</sup> ויש לאלמנה להזהר בזה, שלפעמים כשנשארת לדור בבית בעלה מרגשת עצמה כבעלת בית על כל מה שנשאר בבית, ומעיקר הדין אינם שלה, ואף על פי שבדרך כלל אין היורשים מקפידים עליה, ובפרט כשהיא אמם, מ"מ נראה שכל שרוצה להוציא מכלי הבית צריכה לשאול את פיהם, וראוי ליורשים שרואים שהיא מחלקת ועושה כבתוך שלה, וחוששים מלמחות בידה, שימחלו לה באופן המועיל, כדי שלא להכשיל אותה ואת המקבלים באיסור גזל. שם

<sup>27</sup> שו"ע ונו"כ שם ה

<sup>28</sup> שו"ע ונו"כ שם ולענ"ד היה נראה שהלכה זו אינה אלא לשיטת המחבר שסובר שאינם יכולים להוציאה לבית אחר, וכמ"ש לעיל, אבל לדעת הרמ"א שיכולים להוציאה, אמאי לא עשו כלום, יתנו לה בית אחר והמכר קיים, שלסברא זו נראה שאין לה אפילו זכות קנין פירות בבית זה, וצ"ע שלא מצאתי דבר זה באחרונים. פתחי חושן שם הערה ק

<sup>29</sup> רמ"א שם א

<sup>30</sup> נראה לי טעמו של דבר לפי שמוזנות הבנות ממקרקעי וקרקעות בחזקת היתומים הן כל זמן שלא מכרום הבנות ואין הב"ד מנבין לבנות להקנות להן אלא להרשותן במכירה למוזנות. אבנ"מ שם מהשטומ"ק

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

מן המעות שקבלו מן המקח<sup>31</sup>. ויש אומרים<sup>32</sup> דוקא קודם שהחזיקו הב"ד הבנות בנכסים, אבל אם החזיקו הב"ד הבנות בנכסים, כבר זכו בהן הבנות ואין לאחר מעשה ב"ד כלום.

**ח. מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו ... אפילו היא אומרת הניחוני ואבננו משלי אין שומעין לה ... שיפצה ... תיקו**

נפל הבית שהיתה דרה בו משל בעלה, אם אין היורשים רוצים אינם חייבים לחזור ולבנותו, אבל צריכים לשכור לה דירה אחרת לפי כבודה<sup>33</sup>, ואפילו רוצה האלמנה לחזור ולבנותה משלה יכולים למחות בידה, ואפילו עדיין לא נפל והיא רוצה לחזקו שלא יפול, יכולים<sup>34</sup> למחות<sup>35</sup>, ואם נפל אפילו חזרו יורשים ובנאוהו איבדה זכותה בבית זה<sup>36</sup>. ואפילו חזרה היא ובנתה לאחר שנפל, אין לה זכות בבית, שפנים חדשות הוא.

**ט. המוכר פירות לחבירו משך ולא קנה מדד קנה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פקח שוכר את מקומו**

<sup>31</sup> דלאו הני זוזי שבק אבוהון וזה הוא דעת הרא"ש אבל רב האי חולק כמו שכתוב בטור ובח"מ הביא שני הדעו' בס' ק"ז ולא הכריע וכאן לא הביא רק דעת הרא"ש. ח"מ שם ל. ובשו"ע סימן צג סעיף כא משמע שנחלקו הפוסקים בזה לגבי מזונות אלמנה, ומשמע דה"ה לגבי מזונות הבת. ועי' שו"ע חו"מ (סימן קז סעיף ד ובאחרונים שם), וכתב הבי"ש (סק"ל) דמה שסתם כאן הרמ"א שאין גובין, משום שכאן היורשים מוחזקים ולכן דוחים הבנות, משא"כ בחו"מ סימן קז ששעבוד הבע"ח וזכות היורשים שוים, וצ"ע שלפ"ז אם תפסו הבנות אין מוציאים מידם. וכתב באה"ט (ס"ק יט) שאם פרעו לבע"ח מהמעות, לכו"ע אין ניזונים מהם.

<sup>32</sup> רמ"א שם (ואף לצורך מצוה), ומשמע דהיינו לאחר שכבר נמסרו לידם או ליד אפוטרופוס לצורך מזונותם, אבל קודם שנמסר להם, אף על פי שעמדו בדין וכבר נפסק שיש דין נכסים מועטים, לא מיקרי החזיקו. ובאבני מלואים (סימן קיב ס"ק יד) האריך בזה והעלה שלאחר שעמדו בדין ופסקו להם מזונות גובה מנכסים שמכרו הבנים אח"כ, עיין שם.

<sup>33</sup> שו"ע ונו"כ שם ה

<sup>34</sup> שו"ע ונו"כ שם ב ועי' בי"ש (סק"ז) שכתב דבעיא דלא איפשיטא, ומספק יכולים היורשים לעכב, והקשה הרי במזונות קי"ל שהיא נקראת מוחזקת, ודוחק לחלק בין דירה למזונות, ותירץ דכיון שעכ"פ נותנים לה דירה אחרת, מקילין לגבי יורשים, ובמנח"פ כתב שיש לחלק דשאני מזונות שאוכלת משלהם הרי הם בחזקתה, משא"כ בדירה, כיון שלבסוף יחזור ליורשים, ה"ז כשכירות קרקע שבחזקת בעלים קיימא.

<sup>35</sup> וכתבו הח"מ (סק"ח) והבי"ש (שם) שמ"מ אם עברה ושיפצה, אין מוציאין אותה מהבית.

<sup>36</sup> שו"ע ונו"כ שם ג

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

אין המקח או המתנה נגמר ואינו יוצא מרשות מקנה לרשות קונה בדברים בלבד, מבלי שיעשה קנין המועיל<sup>37</sup>, ובדברים שקשה לעשות בהם הגבהה תיקנו חכמים שיקנה במשיכה<sup>38</sup>,

אולם<sup>39</sup> גם כשעושה קנין המועיל אינו קונה א"כ פסקו תחלה דמי המקח, ואם המקח דבר שדמיו קצובים, אף על פי שלא פסק קנה, וכן אם אמר המוכר הריני מוכר לך חפץ זה כפי מה שישומו שלושה אנשים, הרי זה כפיסוק דמים.

לפיכך המוכר לחבירו פירות מסויימים שקשה להגביהם, אפילו לא מדר<sup>40</sup> משמשכם קנה. אך אם רק מדר לא קנה.

וכל זה<sup>41</sup> אם היו פירות הנמכרין ברשות המוכר או ברשות אדם אחר שהם מופקדין אצלו, לא קנה הלוקח עד שיגביה המטלטלין או עד שימשכם, אך אם שכר המקום שהמטלטלין שקונה מונחים בו, או נתנו לו אותו המקום במתנה ובקנין, או אפילו בדיבור בעלמא קנאו, שאמר לו שתקנה, שהרי הם ברשותו וקנה לו רשותו.

ומה שמועיל דבור בעלמא היינו ברשות אחר, אבל אם מונח ברשות המוכר ואמר יזכה חצירי ללוקח במקח שקנה ממני לא קנה לו, שבמה יזכה זה בו והוא עדיין כולו ברשות מוכר, ואין אדם יכול לזכות בשלו לאחרים שלא ע"י אחר לפיכך אמרו שאין אדם יכול לזכות בשל עצמו לחבירו, אם לא שישכיר לו מקומו ויקנה לו באחד מדרכי ההקנאה, אף על פי שלא מדר ובלבד שפסק דמים.

## י. לא ילעוס אדם חטין ויניח על גבי מנתו בפסח מפני שמחמיצות

<sup>37</sup> שו"ע ונו"כ חו"מ קפט א

<sup>38</sup> כמבואר שו"ע ונו"כ שם קצה א

<sup>39</sup> שו"ע ונו"כ ר ז

<sup>40</sup> בטור סימן ר אות ה כתב, ובאחד מאלו הדרכים (וקאי על כל קניני מטלטלין המבוארים בסימנים הקודמים) קנה לאחר שפסקו סכום הדמים, אף על פי שלא מדר, וכתב הב"י בשם הרשב"ם דמדידה לא מעכבא, שאינה אלא גלוי מילתא כמה מכר, ור"ל כיון שפסקו הדמים כל מדה בכך וכך, הרי נתרצו לכל מדות שימדדו אח"כ (ולהלן אות יא כתב הטור, בד"א שאין המדידה מעכבת, כשלא הזכיר לו סכום המקח וכו', והיינו שאם סיכמו ביניהם על סכום מסוים של פירות שימכור לו, יש לפעמים שהמדידה מעכבת, שאם יחזור בו באמצע אין כאן סמיכות דעת, שאינו רוצה למכור חצי מקח.

<sup>41</sup> שו"ע ונו"כ ר ב

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

כבר התבאר במסכת פסחים דף לט: שאין מביא את הדגן או את הקמח לידי חימוץ אלא מים או תולדות מים<sup>42</sup>, ואלו הן תולדות המים היוצא מן העין מן האוּזון מן החוטם מן הפה בין של אדם בין של בהמה היה ועוף ומי רגלים של אדם בין קטנים בין גדולים דהיינו משקין היוצאין מפני הטבעת.

וכיון שהרוק מחמיץ לפיכך<sup>43</sup> לא ילעוס אדם חטים ויניח על גבי מכתו, מפני שהן מתחמצות על ידי שמתערבים ברוק שבפיו כששוהין על גבי המכה שיעור מיל, ועובר עליהן בבל יראה ובל ימצא.

ואפילו לעסן והניח על גבי מכתו קודם הפסח, צריך להסירן כשתגיע שעה ששית בערב פסח, אלא אם כן כבר נסרחה עד שנפסלה מאכילת כלב.

ודוקא על ידי לעיסה שמתמלא ברוק הרבה, אבל על ידי נשיכה בעלמא שנושך גרגור בשיניו אינו בא מידי זה לידי חימוץ לעולם<sup>44</sup>.

**יא. כבד את ... זו אשת אביו ... זו בעל אמך וי"ז יתירה  
לרבות את אחיך הגדול הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה  
לא**

חייב<sup>45</sup> אדם לכבד אשת אביו אף על פי שאינה אמו כל זמן שאביו קיים, וכן חייב לכבד בעל אמו כל זמן שאמו קיימת, דכתיב (שמות כ פסוק יב) פֶּגַד אֶת אִבִּיךָ וְאֶת אִמֶּךָ אֶת לְרֵבּוֹת אִשְׁתְּךָ, ולרבות בעל האם, שמריבוי המילים אֶת ... וְאֶת מרבינן להו אמרו ז"ל שאינו חייב בכבודם אלא בעוד שהוא חייב בכבוד אביו ואמו ממש<sup>46</sup>, כלומר כל זמן שאביו קיים חייב אף בכבוד אשתו וכל זמן שאמו קיימת חייב אף בכבוד בעלה, אבל לאחר מיתת אביו ואמו אינו חייב בכבודם, מכל מקום אמרו חז"ל שדבר הגון הוא לכבדם אף לאחר מיתה.

<sup>42</sup> שו"ע ונו"ב או"ח תסו ה ושו"ע הגר"ז שם

<sup>43</sup> שו"ע ונו"ב תסו א

<sup>44</sup> שער הציון סימן תסו ס"ק ב

<sup>45</sup> שו"ע ונו"ב יו"ד רמ כא

<sup>46</sup> וצ"ע אם האב יוכל למחול על זה, דרכי משה [הקצ"ר] סימן זה אות ז.

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

ומדכתיב<sup>47</sup> ואת אמך בוי"ו יתירה, דרשו בו שבא לרבות שחייב אדם אף בכבוד אחיו הגדול<sup>48</sup>, בין שהוא אחיו מאביו בין שהוא אחיו מאמו, ואפילו הקטן הוא תלמיד חכם וגדול בתורה יותר מן הגדול חייב לכבד אחיו הגדול ממנו.

י"א שדוקא לאחיו הגדול חייב לכבד, ולא לאחותו הגדולה רק מדרך ארץ שלא לדבר בפני מי שגדול ממנו<sup>49</sup>. וי"א<sup>50</sup> שחייב לכבד אחיו הגדולים ממנו בין זכרים ובין נקבות.

דף קג:

## יב. משום יקרא הוא דקאמר הושיבו ישיבה לאחר שלשים יום דלא עדיפנא ממשה רבינו ... עד דספדי תריסר ירחי שתא

אין בוכין על המת<sup>51</sup> יתר מג' ימים ואין מספידין יתר משבעה בד"א בשאר העם אבל תלמידי חכמים הכל לפי חכמתן ומ"מ אין בוכין עליהם יותר מל' יום שהרי אפילו על משה רבינו לא בכו יותר כדכתיב (דברים לד פסוק ח) וַיָּבֹכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלָשִׁים יוֹם וַיָּתֻמוּ יָמֵי כָכִי אֲבִל מֹשֶׁה וְכֵן אֵין מִסְפִּידִין יוֹתֵר עַל י"ב חֹדֶשׁ כְּדִמְצִינוּ שְׁעַל רַבִּינוּ הַקָּדוֹשׁ הַסְפִּידוּ י"ב חֹדֶשׁ וְלֹא יוֹתֵר וְכֵן חֹכֵם שֶׁבָּאָה שְׁמוּעָתָּה פְּטִירָתוֹ אַחֵר י"ב חֹדֶשׁ אֵין מִסְפִּידִין אוֹתוֹ

<sup>47</sup> שו"ע ונו"כ שם כב

<sup>48</sup> וברמב"ן בהשגתו על מגין המצות לרמב"ם תחלת שורש ב' נסתפק אם חייב בכבוד אחיו הגדול דוקא בחיי אבותיו, ובמגילת אסתר שם [אות ב] דמרמב"ם [ממרים ו, טו] שלא כתב כמו שכתב בכבוד אשת אב, משמע דחייב גם לאחר מותם. גליון מהרש"א שם י, ועיין בתשובת כנסת יחזקאל סימן כ"ה ד' ל"ו ע"ג שהביא דיש פלוגתא בין הרמב"ם והרמב"ן בספר השרשים אם חייב בכבוד אחיו הגדול אף לאחר מיתת אביו ואמו או טעם הכבוד הוא רק משום כבוד אביו ואמו כמו באשת אביו ואינו חייב לכבדו רק כל זמן שאביו ואמו קיימים ע"ש ועיין בד"מ סק"ז. ועיין שו"ת צ"ץ אליעזר חלק י"ב סימן נט.

<sup>49</sup> פ"ת שם יט

<sup>50</sup> ברכ"י שם אות יח ועיין בכס"מ כמו שהבינו המגילת אסתר דאחיו הגדול אין חיובו אלא מדרבנן אמנם עיין מנ"ח מש"כ בזה (שו"ר בשו"ת דברי יציב חלק יו"ד סימן קכח ד"ה ויעויין בב"י ונידה הקטן לגדול ממנו, יפה עשה שנדהו דכיון שאינו נושא פנים לתורה אינו עושה מעשה עמך ומן הדין אינו חייב לכבדו. ובד"מ אות ז' דצ"ע מ"ש מאב שעבר עבירה שאין הבן רשאי לנדותו, והביא מבנימין זאב סי' רנ"ג שכתב דב' אחין שהקטן ת"ח הוא קודם לאחיו הגדול, ושמהרא"ש הנ"ל לא משמע כן עיי"ש. ובפשטות נראה ברעת הרא"ש דכבוד אחיו לאו מן התורה ולכן באח שרי לנדות טפי מבאב, וכן לדעת הבנימין זאב לאו מה"ת הוא ודו"ק).

<sup>51</sup> שו"ע ונו"כ יו"ד שצד א ב

# הלכות הדרה היומי

## מסכת כתובות

### יג. אף על פי ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא

חכמינו ז"ל תקנו ונתנו מדרגות מדרגות בענין הקימה לפי מדרגות המעלות שנמצאו בין החכמים.

היו ביחד<sup>52</sup> חכם שמופלג בחכמה והוא בחור, וזקן שמופלג בזקנה והוא חכם קצת אבל לא כבחור, בישיבה של דין או של תורה הולכים אחר החכמה, להושיב החכם ובחור בראש ולדבר תחלה. ובמסיבה של משה או של נישואין הולכין אחר הזקנה, להושיבו בראש. ו

אם החכם מופלג בחכמה והזקן אינו מופלג בזקנה, בכל מקום הולכין אחר החכמה. ואם הזקן מופלג בזקנה והחכם אינו מופלג בחכמה, בכל מקום הולכין אחר הזקנה. והוא שיהא הזקן חכם קצת אפילו אם הבחור חכם ממנו, דבשביל חכמה מעט שיש בו יותר מן הזקן אין מביישינ את הזקן הואיל וגם הוא חכם קצת, ואפילו אין שום אחד מהם מופלג לא זה בחכמה ולא זה בזקנה, הזקן קודם בכל מקום, שאף על פי שאין הזקן חכם כלל בשביל שהבחור חכם קצת יותר מן הזקן אין לנו לבייש את הזקן, והחכם אינו בוש דמאחר שזה זקן ממנו יודע הוא שבשביל זקנתו חולקין לו כבוד.

### יד. ההוא ממלא מקום אבותיו הוה

מי שהוחזק<sup>53</sup> לרב בעיר, אפילו החזיק בעצמו באיזה שררה, אין להורידו מגדולתו אף על פי שבא לשם אחר גדול ממנו. אפילו בנו ובן בנו לעולם קודמים לאחרים, כל זמן שממלאים מקום אבותיהם ביראה והם חכמים קצת.

### טו. כלילא שרי

כבר התבאר במסכת שבת דף נט: שתכשיט<sup>54</sup> או בגד שרק נשים חשובות לובשות, מותר לצאת בו בשבת ברשות הרבים במקום בו אין עירוב, ואין

<sup>52</sup> שו"ע ונו"כ שם רמד יח

<sup>53</sup> רמ"א שם רמה כב

<sup>54</sup> שו"ע ונו"כ או"ח שג ה ונ"ב טז

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

לחשוש שמא תורידהו להראות לחברותיה שאין דרכן של נשים חשובות בכך.

ולפיכך תכשיט הנקרא כלילא שמניחתו על פדחתה מאוזן לאוזן וקושרתו ברצועות התלויות, מותרת לצאת בו בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב חרוזות בחוט בין שאותן חתיכות קבועות במטלית.

אך שאר תכשיטים שכל הנשים רגילות בהן, אף חשובה אסורה לצאת בהן דלא פלוג רבנן בתקנתם<sup>55</sup>.

ונשים שלנו<sup>56</sup> מכיון שמצוי להם תכשיטים ויכולות להראות לחברותיהם בבית הכנסת ובבית, ואין מצוי שיורידו ויראו לחברותיהן, ולכן נהגו לצאת בו למקום בו אין עירוב, ובלבד שלא תטלטלנו בידה, ומכל מקום נכון<sup>57</sup> תעשה אם לכתחילה לא תסמוך על המנהג להקל בזה<sup>58</sup>. ובודאי היכן שיש ערים גדולות שיש בהם רשות הרבים דאורייתא, אין להתיר<sup>59</sup>.

ומטעם זה יוצא<sup>60</sup> אדם לרשות הרבים ושעון יד עשוי זהב על ידו, בין אם גם הצמיד (הרצועה) עשוי זהב, ובין אם הוא עשוי כל חומר אחר, אם אמנם אין הוא מסיר את השעון מידו גם בזמן שאינו פועל, כי אז השעון נחשב לתכשיט.

אבל שעון יד רגיל, אין לצאת בו לרשות הרבים, גם אם הצמיד עשוי זהב, מכיון שבדרך כלל מסירים שעון כזה מן היד כאשר אינו פועל ומכל מקום המיקל לצאת לרשות הרבים ושעון יד פשוט עם רצועה רגילה על ידו, אין למחות בידו, כי יש לו על מה לסמוך. אבל שעון כיס המחובר לשרשרת, אפילו שניהם עשויים זהב, אין כל היתר לצאת בהם לרשות הרבים, שכן אין זו הוצאה בדרך מלבוש.

## טז. זרוק מרה בתלמידים

<sup>55</sup> מ"ב שם

<sup>56</sup> שו"ע ונו"כ שם יח

<sup>57</sup> שמירת שבת כהלכתה פ"ח כז

<sup>58</sup> בבה"ל שם כתב שהוא רק בגדר שאין למחות מדין מוטב יהיו שוגגים אולם החזו"א הו"ד בארחות רבינו חלק א עמוד קלו סברכי מאחר וכתב השו"ע שכך נהגו הנשים לצאת בתכשיטים, הרי שכך ההלכה ומותר לנשים לצאת לכתחילה כשתכשיטיהן עליהן גם במקום שאין עירוב ועיין חוט שני חלק ד פרק פח סק"ב.

<sup>59</sup> מנחת יצחק חלק א סימן כו אות ט.

<sup>60</sup> שמירת שבת כהלכתה שם כז

# הלכות הדף היומי

## מסכת כתובות

הרב<sup>61</sup> שלומד ולא הבינו התלמידים לא יכעוס עליהם, כי אין הקפדה מלמד, אלא שונה וחוזר הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה, וכן לא יאמר התלמיד הבנתי והוא לא הבין, אלא שואל וחוזר ושואל כמה פעמים, ואם יכעוס עליו רבו יאמר לו רבי תורה היא וללמוד אני צריך ודעתי קצרה.

ולא יהא התלמיד בוש מחבירו שלמדו בפעם ראשונה או שניה והוא לא למד אפילו אחר כמה פעמים, שאם יתבייש מדבר זה נמצא נכנס ויוצא לבית המדרש והוא לא למד כלום, ועל כן אמרו<sup>62</sup> לא הביישן למד.

במה דברים אמורים שלא הבינו התלמידים הדבר מפני עומקו או מפני דעתן שהיא קצרה, אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלין מדברי תורה ומתרפין עליהם ולפיכך לא הבינו, חייב לכעוס עליהם ולהכלימן בדברים כדי לחדדן, ובענין זה אמרו חכמים – זרוק מרה בתלמידים – , לפיכך אין ראוי לרב לנהוג קלות ראש בפני התלמידים ולא לשחוק בפניהם ולא לאכול ולשתות עמם, כדי שתהא אימתו מוטלת עליהם וילמדו ממנו מהרה.

<sup>61</sup> שו"ע ונו"כ יורה דעה סימן רמו סעיף י – יא

<sup>62</sup> אבות פ"ב מ"ה